

9.6.2025

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT

Valtiovarainministeriön kannanotto vuoden 2024 tilinpäätöksestä

Valtiovarainministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen vuoden 2024 tilinpäätöksestä.

Tilinpäätöskannanoton perustana ovat viraston tilinpäätös, joka sisältää toimintakertomuksen, sekä siitä annettu valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus.

Ministeriön yleisarvio VATT:n tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on **hyvä, lähes erinomainen** (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä, heikko). Virasto on saavuttanut tulossopimuksessa vuodelle 2024 asetetut tulostavoitteet pääosin.

VATT:n tuottama tutkimus on edelleen laadukasta ja tukee päätöksentekoa, joka vastaa Suomen kansantalouden tärkeimpiin haasteisiin. Tutkimusrahoituksen hankinnassa onnistuttiin hyvin. Julkaisujen laatupainotettu määrä laski hieman, mutta ylitti kuitenkin tavoitteen. Henkilöstövoimavarojen hallinnassa ja kehittämisessä on tapahtunut myönteistä kehitystä aiempiin vuosiin nähden erityisesti työtyytyväisyydessä ja johtajuusindeksissä. Pilottina aloittanut Datahuone on vakiinnuttanut toimintaansa ja toiminut erityisesti nopean päätöksenteon tukena.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksessa ei ollut virastolle huomautuksia. Vuosiyhteenvedossa esiin otetut kehittämistarpeet on mainittu kannanoton kohdassa 3.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Vuoden 2024 tulossopimuksessa VATT:lle oli asetettu kaikkiaan 11 tavoitetta, joista yhdeksän toteutui täysin. Kahden tavoitteen toteutumista ei ole mahdollista arvioida toimintakertomuksessa esitettyjen tietojen perusteella.

Henkilöstövoimavaratavoitteita oli kuusi ja niissä kaikissa saavutettiin asetettujen mittareiden tavoitteet. Henkilöstövoimavaratavoitteet saavutettiin kokonaisuutena merkittävästi paremmin kuin vuonna 2023.

Tulossopimuksen mukainen Datahuonepilotti-hanke on onnistunut tavoitteessaan tuottaa valtioneuvoston päätöksentekoa tukevia tutkimuksia ja selvityksiä. Datahuoneen rahoitusta on valtioneuvoston päätöksellä jatkettu pysyväluonteisesti vuodesta 2025 alkaen.

1.1. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Virasto saavutti tavoitteensa täysin.

VATT:n toiminnan vaikuttavuus perustuu taloustieteellisen tutkimuksen tekemiseen luotettavasti yhteiskunnallisesti tärkeistä kysymyksistä. Tutkimustoiminnan tavoitteena on tukea päätöksentekoa, jolla vastataan Suomen kansantalouden tärkeimpiin haasteisiin. VATT on onnistunut tavoitteessaan tuottaa korkealaatuisia, luotettavia ja teemoiltaan merkityksellisiä tutkimuksia ja selvityksiä.

Pilottina aloittaneen Datahuoneen avulla päätöksenteon tietotarpeita pystytään palvelemaan nopeasti, koska tutkijoiden ja päätöksenteon aikataulujen kohtaamiseen on panostettu.

VATT onnistui hyvin tutkimusrahoituksen hankinnassa ja sille asetettu määrällinen tavoite saavutettiin selvästi.

1.2. Toiminnallinen tuloksellisuus

1.2.1. Toiminnallinen tehokkuus

Toiminnalliselle tehokkuudelle ei ollut vuoden 2024 tulossopimuksessa asetettu tavoitteita. Toimintakertomuksessa on tässä kohtaa käytetty sijaissuureita eli esitetty työaikajakaumia ja kustannustietoja.

Tutkimus- ja asiantuntijatoimintaan käytetty työaika on laskenut edellisestä vuodesta. Tämä selittyy osin harjoittelijoiden ja määräaikaisten projektityöntekijöiden määrän vähenemisellä, joka johtuu henkilöstöön kohdistuvista säästötoimista osana tuottavuusohjelman toimeenpanoa.

Maksullisen toiminnan tuotot nousivat selkeästi vuodesta 2023 johtuen muun muassa joidenkin maksullisten projektien siirtymisestä vuodelle 2024. Yhteisrahoitteen toiminnan kustannusvastaavuus kasvoi edellisvuodesta 74,8 prosenttiin (68,0 % v. 2023).

1.2.2. Tuotokset ja laadunhallinta

Virasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Vuoden 2024 tulossopimuksessa viraston toiminnan tuottavuudelle oli asetettu mittariksi määrällinen tavoite. Julkaisutoiminnan laatupainotettu tavoite ylitettiin toteuman ollessa 90 ja tavoitteen 85. Lukema laski hieman edellisvuodesta.

Sanallisena tavoitteena oli ministeriön tukeminen hallitusohjelmaan sisältyvien ja muiden valtioneuvoston päätöksentekoa tukevien selvitysten toteuttamisessa. Toimintakertomuksen mukaan vuoden aikana on lähes edellisvuoden tasolla tehty tutkimustulosten popularisointia ja esittelyä päätöksentekijöille, osallistuttu asiantuntijana työryhmien työskentelyyn sekä erilaisiin kuulemisiin. Datahuone on tehnyt ministeriöiden toimeksiannosta projekteja, joiden tulokset on luovutettu suoraan toimeksiantajalle. Osa VATT:n tutkijoiden työpanoksesta on epävirallista virkamieskonsultointia.

Mediaseurannan perusteella mediaosumien määrä kasvoi hienoisesti edellisvuodesta. Kasvua selittää VATT:n viestinnän julkaisemien tiedotteiden määrän lisääntyminen.

VATT:n yhteydessä toimiva riippumaton Talouspolitiikan arviointineuvosto (TPAN) julkaisi alkuvuonna 2024 raporttinsa, jossa arvioitiin pääministeri Orpon hallitusohjelmaa erityisesti julkisen velkasuhteen vakauttamisen tavoitteen näkökulmasta.

Toimintakertomuksesta ei käy ilmi, miten VATT on toimeenpannut valtiovarainministeriön hallinnonalan johtamisen varautumisharjoituksessa vuonna 2022 todetut kehittämistavoitteet, joten tavoitteen toteutumista ei ole mahdollista arvioida.

1.2.3. Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Virasto saavutti raportoimansa tavoitteet täysin.

Viraston henkilöstön kokonaistyötyytyväisyys oli 3,88 ja nousi 0,48 yksikköä edellisvuodesta. Tavoitteet saavutettiin myös johtajuusindeksissä, yhdenvertaisuuden toteutumisessa työyhteisössä sekä kokemuksessa oppimisesta ja uudistumisesta. Työnantajakuvan ja arvojen tavoite ylittyi selkeimmin.

Sairauspoissaolojen määrä kasvoi selvästi edellisvuodesta palaten lähelle vuoden 2022 tasoa. Tavoitteeseen kuitenkin päästiin. Toisaalta sairaustapausten lukumäärä on laskenut noin viidenneksellä vuoteen 2023 nähden ja noin 40 prosentilla viraston henkilöstöstä ei ollut lainkaan sairauspoissaoloja.

Strategisten rekrytointien hyödyntämisen tavoitteen toteutumista tutkimusohjauksen ja tutkimustoiminnan vahvistamisessa ei ole raportoitu eikä kertomuksesta

muualtakaan pysty selvittämään kyseisen mittarin (tutkimuksia ohjaavien henkilöiden osuus tutkijatyöpanoksesta) toteumaa. Näin ollen kyseisen tavoitteen saavuttamista ei ole mahdollista arvioida.

1.3. Muut asiat

VATT:n Datahuonepilotti-hankkeen tavoitteena on ollut tuottaa valtioneuvoston päätöksentekoa tukevia tutkimuksia ja selvityksiä. Vuoden 2024 aikana Datahuone on saanut valmiiksi 28 hanketta, joista tuotetuissa selvityksissä on tarkasteltu mm. opintotuen tuloarvoja, ulosmittauksen sääntöihin ehdotettuja muutoksia sekä yritystukien vaikutuksia vientikilpailukykyyn.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Tilinpäätös ja VATT:n muu raportointi antavat sinänsä kattavan ja luotettavan kuvan viraston toiminnasta ja sen tuloksista. Toimintakertomus on aiempien vuosien tapaan laaja ja paikoin tarpeettoman yksityiskohtainen. Valtiovarainministeriö viittaa kannanottoihin vuosien 2020–2023 tilinpäätöksistä ja huomauttaa, että virastolla on edelleen kehitettävää tulossopimuksen tavoitteiden saavuttamisen raportoinnin selkeydessä ja Valtiokonttorin toimintakertomuksen laadinnasta antaman ohjeen noudattamisessa (VK/52027/00.00.00.01/2023). Raportoinnin taso on jonkin verran parantunut aiemmasta, mutta jatkossa tulee varmistaa erityisesti taulukoissa vertailutietojen raportointi tulossopimuksessa asetettuihin tavoitteisiin ja aiempien vuosien toteumiin nähden.

Huomautettavaa tilinpäätöksessä on myös siinä, ettei kaikkia tulossopimuksen tavoitteita ole raportoitu. Ministeriön ei ole mahdollista raportoitujen tietojen perusteella arvioida strategisten rekrytointien hyödyntämisen tavoitteen toteutumista tutkimusohjauksen ja tutkimustoiminnan vahvistamisessa eikä hallinnonalan johtamisen varautumisharjoituksessa vuonna 2022 todettujen kehittämistavoitteiden toteutumista.

3. Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Valtiovarainministeriö on tyytyväinen, että VATT on onnistunut tutkimusrahoituksen hankinnassa ja talouspoliittisen päätöksenteon tukemisessa laadukkaalla tutkimuksella. Näiden varmistaminen on myös jatkossa ensiarvoisen tärkeää.

VATT on onnistuneesti jatkanut edellisvuonna edellytetyjä toimenpiteitä henkilö- ja työvoimavarojen hallintaan liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi. Näiden toimien myötä viraston kokonaistyötyytyväisyys on parantunut ja tulokset ovat kaikkien osa-alueen mittareiden kohdalla edellisvuotta parempia. Viraston tulee edelleen

jatkaa toimia henkilöstövoimavarojen hallinnan tavoitetason ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

VATT:n tulee huomioida kohdassa 2. annettu palaute ja parantaa tilinpäätöksen luettavuutta suhteessa tulossopimuksessa asetettuihin tavoitteisiin. VATT:n tulee jatkossa varmistaa, että kaikkien tulossopimuksessa asetettujen tavoitteiden toteutumista on mahdollista arvioida tilinpäätöksessä esitettyjen tietojen perusteella. Myös Valtiontalouden tarkastusvirasto on vuosiyhteenvedossaan kehottanut virastoa kiinnittämään huomiota toiminnallisen tehokkuuden esittämiseen ja tarkentamaan esitettäviä tietoja. VATT:ia on opastettu toimintakertomusraportoinnissa myös erikseen vuoden 2024 aikana. Lisäksi VATT:n tulee korjata VTV:n vuosiyhteenvedossa mainitsevat puutteet muistiotositteiden tosittamisessa.

4. Valtiovarainministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Valtiovarainministeriö on organisoinut uudelleen tulosohjaukseen liittyviä tehtäviä ministeriössä ja tavoittelee jatkossa yhdenmukaisempaa ja strategisempaa tulosohjausta virastojen suuntaan. Ministeriö jatkaa edelleen strategisen tulosohjauksellisen ja tavoiteasetannan kehittämistä. Valtionhallinnon tuottavuusohjelman virastoille asettamat säästövaatimukset otetaan huomioon tulossopimuksen mitta-reiden tavoitetasoissa.

Valtiovarainministeriö johtaa poikkihallinnollista Datahuoneen ohjausryhmää, joka koordinoi ja priorisoi Datahuoneelle annettavia toimeksiantoja.

Valtiovarainministeri

Riikka Purra

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Liitteet

1. Yhteenvedo tavoitteiden toteumista (saatavana tietopyynnöllä valtiovarainministeriön kirjaamosta)

Tiedoksi

Valtiovarainministeriö, budjettiosasto
Valtiokonttori, tutkiahallintoa.fi
Valtiontalouden tarkastusvirasto